

Grundlæggende undervisningsmateriale

Samspil og relationer i pædagogisk arbejde

42665

1. Ideer til tilrettelæggelse/afholdelse/gennemførelse

Præsentation og introduktion

Her præsenteres det samlede uddannelsesforløb, og der gives en introduktion til de faglige og sociale aspekter i uddannelsen. Herefter vil der være fokus på deltagerne forventninger til uddannelsesforløbet. Dette giver underviseren indblik i forventningerne, og deltagerne bliver opmærksomme på deres egen rolle og ansvaret for egen læring i forhold til at få indfriet forventningerne.

Deltagerne præsenterer sig for hinanden og for holdet.

Undervisningen kan omhandle flg. temaer:

1. Kommunikative begreber og analyseredskaber

Kommunikative begreber og analyseredskaber beskrives og afklares gennem læreroplæg. Læreroplægget kan redegøre for følgende begreber: Digital og analog kommunikation, budskab og metabudskab, kongruent og inkongruent kommunikation, metakommunikation, kontekst, cirkularitet, punktuering, reframing, feedbackprocesser og domæner.

Læreroplægget bør give konkrete og for deltagerne let genkendelige eksempler fra hverdagen på, hvad de forskellige begreber indeholder. Herefter kan deltagerne arbejde videre i grupper, hvor de skal finde yderligere eksempler på begreberne i deres pædagogiske praksis. Gruppernes eksempler fremlægges og diskuteres i plenum, således at deltagerne bliver fortrolige med begreberne.

2. Relationstyper og relationsarbejde

Relationstyper og relationsarbejde beskrives og afklares gennem læreroplæg. Læreroplæg bør omhandle forskellige relationstypers betydning for kvaliteten af samspil og relationsdannelse. Hvordan kan man identificere forskellige relationstyper og hvad karakteriserer dem? Hvilke relationstyper er positive og hvilke er negative? Herefter kan deltagerne arbejde videre i grupper, hvor de f. eks. kan afklare, hvilke relationstyper de har til deres kollegaer og til børnene i deres institution. Gruppernes arbejde fremlægges i plenum, og det diskuteres, hvad den enkelte kan gøre for at ændre negative samspil og negative relationstyper til at blive positive.

3. Definitionsmagt og anerkendende relationer

Begreberne definitionsmagt og anerkendende relationer beskrives og afklares gennem læreroplæg. Læreroplægget kan f. eks. tage udgangspunkt i de 4 kommunikationseksempler, der indgår i artiklen ”Voksnes definitionsmagt og børns selvforståelse”. Herefter kan deltagerne arbejde videre i grupper, hvor de afdækker og analyserer, hvad der karakteriseres deres institution i forhold til begrebet definitionsmagt. Udøver personalet definitionsmagt? Sker det ofte eller sjældent? Og hvis det

Samspil og relationer i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

---

sker, hvad kan den enkelte da gøre for at undgå at udøve definitionsmagt? Gruppernes handleforslag i forhold til at undgå at udøve definitionsmagt diskuteres i plenum.

4. Assertionsteori

Ved læreroplæg gennemgås og belyses assertionsteorien med eksempler på assertiv, submissiv og aggressiv adfærd. Herefter kan deltagerne arbejde videre i grupper eller i plenum med forskellige øvelser.

5. Ikkevoldelig kommunikation, Girafsprøg

De grundlæggende principper i girafsprøget

1. Iagttagelse
2. Følelse
3. Behov
4. Anmodning

beskrives og afklares gennem et læreroplæg. Deltagerne kan efterfølgende se videoen ”Words Are Windows or They’re Walls”. Herefter arbejdes med øvelser både i mindre grupper og i plenum.

6. Den personlige handleplan

Hver enkelt deltager bør afslutningsvis lave en skriftlig handleplan for sit fremtidige kommunikationsmønster. Deltageren bør gøre sig følgende overvejelser: I hvilke situationer fungerer min kommunikation godt, hvad bør jeg ændre på, hvad skal jeg arbejde med her og nu, og hvad skal jeg vente med?

2. Cases/opgaver/undervisningsmateriale

Deltagerne arbejder med eksempler og situationer fra deres egen pædagogiske praksis.

Særlig relevant litteratur:

Vedr. 1: Kommunikative begreber og analyseredskaber

- *Fra systemteori til familierapi*
- *Kultur og betydning*

Vedr. 2: Relationstyper og relationsarbejde

- *Fra systemteori til familierapi*
- *Kultur og betydning*

Samspil og relationer i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

- *Pædagogarbejde er relationsarbejde!*
- *Tæt på relationen*
- *De første seks måneder*

Vedr. 3: Definitionsmagt og anerkendende relationer

- *Voksnes definitionsmagt og børns selvoplevelse*
- *Det interessante i det almindelige*

Vedr. 4: Assertionsteori

- *Og jeg mener hva' jeg si'r - Kvinder og selvværd*

Vedr. 5: Ikkevoldelig kommunikation, Girafsprø

- *Ikkevoldelig kommunikation: "Girafsprø"*
- *Words Are Windows or They're Walls (Video)*

3. Baggrundslitteratur

Andersen, Flemming:
Pædagogarbejde er relationsarbejde
Artikel i Pædagogidentitet og profession, VERA 2, 1998

Alrø, H og Kristensen, M. (red):
Personlig kommunikation og formidling
Aalborg Universitetsforlag, 1993

Bae, Berit:
Det interessante i det almindelige
Pedagogisk Forum, Norge, 1996

Bae, Berit:
Voksnes definitionsmagt og børns selvoplevelse
Artikel, Social Kritik, nr. 47, 1996

Berne, Eric:
Hvad er det vi leger
Gyldendal, 1973

Burnham, John B:
Familieterapi
Hans Reitzels Forlag, 1990

Samspil og relationer i pædagogisk arbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

Dickson, Anne
Og jeg mener hva' jeg si'r - Kvinder og selvværd
Hans Reitzels Forlag, 11. oplag, 2002

Juul, Jesper, Jensen, Helle
Pædagogisk relationskompetence
Apostrof, 2003

Madsen, Bent m.fl.
Tæt på relationen
Munksgaard, 1998

Mølbach, F. og Pelmann, W.:
Kend dit kropssprog
Teknisk forlag, 1984

Poulsen, Jørgen:
Kultur og betydning
Samfundslitteratur, 1999

Rosenberg, Marshall B:
Ikkevoldelig kommunikation: „Girafsprø“
Borgen, 1999

Schødt, Borrik og Egeland, Thor Aage
Fra systemteori til familierapi
Paludans Forlag, 1993

Stern, Daniel N:
De første seks måneder (kap.7: Fra samspil til relation)
Hans Reitzels Forlag, 2. udg. 1998

Video:

Word Are Windows or They're Walls, (Video) Skab Dit Liv - Forlaget, 1995